

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

Nader onderzoek Wet natuurbescherming

Winterswijk, Jachthuisweg 6

De Rikker Winterswijk BV

Datum: 25 juli 2022

Projectnummer: 180318.02

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Plangebied	3
1.3	Kwaliteitsborging	5
1.4	Definitie product	6
2	Wettelijk kader	7
2.1	Verboden en zorgplicht	7
2.2	Opzetvereiste	8
2.3	Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing	8
3	Ecologie van soorten	10
4	Onderzoekmethodiek	11
5	Resultaten	12
5.1	Sporen	12
5.2	Camera's	12
6	Conclusie en advies	14
6.1	Ontheffing Wet natuurbescherming nodig?	14
6.2	Broedperiode en zorgplicht	14
6.3	Vervolgstappen	14

Geraadpleegde literatuur

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op de Jachthuisweg 6 te Winterswijk bevindt zich een melkveebedrijf. Het plangebied is gelegen naast het plangebied voor de ontwikkeling van de woonwijk De Rikker. Vanwege de geurcontouren van het melkveebedrijf is in overleg besloten de veehouderij te stoppen en op het perceel ruimte te maken voor andere bestemmingen. Hier toe wordt het bestemmingsplan gewijzigd.

Voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan is het noodzakelijk dat de haalbaarheid ervan wordt aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. In dit kader heeft SAB reeds een quick scan natuur (SAB, 2021) uitgevoerd. Uit deze quick scan blijkt dat op voorhand de aanwezigheid van verblijfplaatsen en leefgebied van steenmarter, bunzing, wezel en hermelijn niet kan worden uitgesloten. Voorliggende rapportage zet de bevindingen van het nader onderzoek naar deze soorten uiteen.

Het doel van het hierna beschreven onderzoek is om de aan- of afwezigheid aan te tonen van voornoemde soorten en om vast te stellen wat de functies van het plangebied en het omliggende terrein voor deze soorten zijn. Uiteindelijk wordt op basis van deze bevindingen een advies uitgebracht over de wettelijke consequenties hiervan en eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

1.2 Plangebied

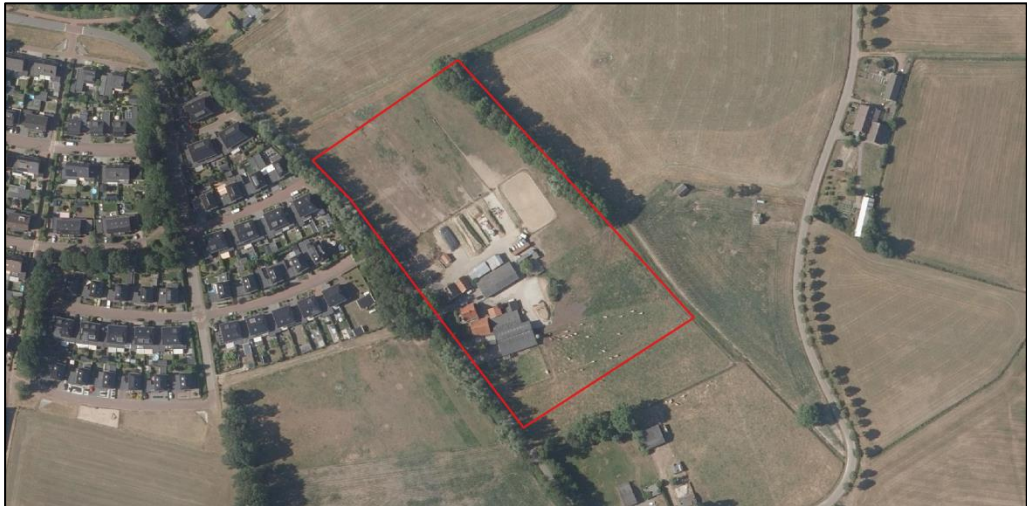
1.2.1 *Huidige situatie*

Het plangebied bevindt zich aan de rand van de bebouwde kom van Winterswijk (gemeente Winterswijk, provincie Gelderland). Winterswijk wordt omringd door veel kleinschalig cultuurlandschap met agrarische percelen en kleine bosgebieden. Daarnaast ligt in de buurt een oude steengroeve en het Korenburgerveen.

Ten noorden, oosten en zuiden van het plangebied bevindt zich kleinschalig cultuurlandschap. Ten westen van het plangebied bevindt zich een deel van het reeds gerealiseerde deel van de woonwijk De Rikker en enkele weilanden. Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het plangebied weer.

Topografische kaart met de globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: PDOK, bewerking: SAB.

Luchtfoto met de globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: PDOK, bewerking: SAB.

Op 17 februari 2021 is een veldbezoek uitgevoerd ten behoeve van de quick scan natuur. Navolgende afbeeldingen zijn gemaakt tijdens deze quick scan. In het plangebied zijn veel verschillende opstallen aanwezig. Er zijn twee gekoppelde woonhuizen aanwezig. Daarnaast bevinden zich verschillende stallen en schuren. Aan de noordkant van het plangebied staan twee stallen met een dakpannen dak, maar zonder dakbeschot en stallen gemaakt uit oude zeecontainers. Verder zijn hier verschillende opslagschuren met golfplaten daken aanwezig. Aan de zuidkant van het plangebied bevindt zich een grote stal met een golfplaten dak. Rondom de bebouwing zijn weilanden aanwezig.

Woonhuizen.

Stallen met dakpannen dak.

Stallen van zeecontainers.

Opslagschuur.

Grote stal.

Weiland rondom bebouwing.

1.2.2 Toekomstige situatie

In de toekomstige situatie zal er in het plangebied geen veehouderij meer plaatsvinden. Het staat nog niet vast wat de nieuwe bestemming zal zijn. Derhalve staat ook nog niet vast welke opstallen gesloopt zullen worden en welk groen verwijderd zal worden. Voor de quick scan zal per opstal aangegeven worden welke beschermde soorten mogelijk verstoord worden indien aan deze opstallen werkzaamheden plaats zou vinden.

1.3 Kwaliteitsborging

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staat bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om te allen tijde aan onze standaard te voldoen, hanteren wij de volgende werkwijze:

- Het onderzoek wordt uitgevoerd conform geldige onderzoeksprotocollen, zoals het vleermuisprotocol (2021), de kennisdocumenten van BIJ12 (2017) en de soortinventarisatieprotocollen van het NGB (2017).
- Het afwijken van de protocollen vindt enkel plaats indien dit ecologisch goed te onderbouwen en te rechtvaardigen is.
- Het onderzoek wordt enkel uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de betreffende soorten. Ecologen in opleiding tot deskundige zijn tijdens veldonderzoek altijd onder begeleiding van een deskundige. Onder een ecologisch deskundige verstaan we iemand met aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van soortspecifieke ecologie en die voldoet aan één of meerdere van onderstaande punten (www.rvo.nl):
 - 1 Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
 - 2 Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
 - 3 Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
 - 4 Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
 - 5 Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming van de Nederlandse natuur.
- Nadat het eerste conceptrapport gereed is, beoordeelt een collega het rapport op inhoud en vorm. De auteur verwerkt de geplaatste opmerkingen of bespreekt deze met de beoordelaar om zo tot een eensluidend advies te komen.

1.4 Definitie product

Het product wat in deze rapportage geleverd wordt is een “nader onderzoek beschermde soorten” conform de begrippenlijst van het Netwerk Groene Bureaus (NGB 2020) en omvat daarmee alle eisen die het NGB aan dit product stelt.

2 Wettelijk kader

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming (wetten.overheid.nl). De artikelen waarin in dit hoofdstuk naar wordt verwezen, komen allen uit deze wet.

2.1 Verboden en zorgplicht

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1 tot en met 3.4), voor habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5 tot en met 3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

Naast de beschermde dier- en plantensoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zo veel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

2.1.1 *Vogelrichtlijnsoorten*

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant, zoals vermeld in artikel 3.1: het is verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen, het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze soorten te beschadigen of te vernielen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden deze soorten opzettelijk te storen wanneer dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

2.1.2 *Habitatrichtlijnsoorten*

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant, zoals vermeld in artikel 3.5: het is verboden om soorten van de Habitatrichtlijn en van de verdragen van Bonn en Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen of te verstoren, om eieren opzettelijk te vernielen, om voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en om planten van de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern opzettelijk te onwortelen of te vernielen.

2.1.3 *Andere soorten*

Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet nog een aantal andere dier- en plantensoorten beschermd. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de volgende verboden relevant, zoals is weergegeven in artikel 3.10: het is verboden de beschermde diersoorten opzettelijk te doden of te vangen en om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en het is verboden om de beschermde plantensoorten opzettelijk te plukken, ontwortelen of te vernielen.

2.2 Opzetvereiste

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten *opzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert (Europese Commissie, 2007). Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

2.3 Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de bovenstaande verboden (artikel 3.10, lid 2). De provincie Gelderland heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, woelrat, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Daarnaast zijn de in paragraaf 2.1.1 beschreven verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode (artikel 3.31). Gedragscodes kunnen daarbij zowel gebruikt worden voor de omgang met de Vogelrichtlijnsoorten, de Habitatrichtlijnsoorten als de andere beschermde soorten. Wel geldt voor de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten de aanvullende eis dat de handelingen die men uitvoert een wettelijk belang dienen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (artikel 3.31, lid 1 onder d). Het gaat dan onder meer om handelingen in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden (artikel 3.8 lid 1 en artikel 3.10 lid 2). Ook hierbij geldt voor vogelrichtlijnsoorten en

habitatrichtlijnsoorten dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Vogelrichtlijn respectievelijk de Habitatrichtlijn ten grondslag dient te liggen (artikel 3.8 lid 5). Voor de andere beschermde soorten zijn, naast deze wettelijke belangen, ook nog aanvullende belangen geldig (artikel 3.10 lid 2).

3 Ecologie van soorten

De steenmarter leeft bij voorkeur in een kleinschalig, parkachtig landschap. De soort is met name aanwezig in de nabijheid van dorpen, boerderijen en ook steden. Elementen als groenstroken, heggen, bosjes en greppels zijn belangrijk voor het vinden van voedsel en als dekking. Binnen zijn leefgebied heeft de steenmarter vele schuilplaatsen, zoals boomholtes, takkenhopen, dicht struweel en ruimtes in bebouwing. Hier bewoont de soort bijvoorbeeld zolders, kruipruimtes of ruimtes in de spouw (zoogdiervereniging.nl).

De bunzing heeft een voorkeur voor een kleinschalig landschap met voldoende schuilmogelijkheden en water in de nabijheid. De soort kan ook voorkomen in een bebouwde omgeving met veel groen en in open bossen. De bunzing maakt zijn schuilplaats in oude hopen van konijn, mol, vos en das, maar ook steenhopen, holle bomen en boomwortels worden als schuilplaats gebruikt (Bouwens, 2017).

Ook de wezel heeft een voorkeur voor een kleinschalig (cultuur-) landschap. Een vereiste is wel dat er voldoende dekking aanwezig is, bijvoorbeeld in de vorm van boschages, houtstapels of heggen. De soort komt ook wel voor in een groene bebouwde omgeving. De soort mijdt natte gebieden. Als verblijfplaats gebruiken ze onder meer houtstapels, oude hopen van muizen, ratten en konijnen (Bouwens, 2017).

De hermelijn leeft ook in een kleinschalig landschap waar voldoende dekking en open water aanwezig is. De soort mijdt bossen en de bebouwde kom. Als verblijfplaats worden meestal oude mollen of konijnenhopen gebruikt, maar de soort kan ook voorkomen in bijvoorbeeld holten in bomen, of houtstapels (Bouwens, 2017). Een gang of hol met een doorsnede van vijf centimeter is al groot genoeg om een hermelijn te huisvesten.

4 Onderzoekmethodiek

Binnen en rondom het plangebied werd onderzoek verricht naar de aanwezigheid van steenmarter en naar de kleine marterachtigen bunzing, hermelijn en wezel. Bij de veldbezoeken werd gelet op sporen van deze dieren, zoals uitwerpselen, prooiresten en pootafdrukken. Voor het onderzoek naar de steenmarter werden aanvullend een losse wildcamera in het gebied geplaatst. Voor het onderzoek naar kleine marterachtigen, werd daarnaast gebruik gemaakt van de 'struikrover'. De struikrover is een wildcamera die in een schuin afgesneden pvc buis is gemonteerd. Aan de ingang van de buis wordt als lokmiddel een blikje sardines op olie geplaatst. De struikrover blijkt een effectief onderzoeksinstrument voor het waarnemen van de drie soorten kleine marterachtigen. Voor een goede inventarisatie dienen struikrovers ten minste drie weken in het veld te staan (zoogdiervereniging.nl; Veldman et al. 2021). Bij dit onderzoek werden de camera's gedurende zes weken ingezet.

Voor het onderzoek werden de cameravallen en struikrovers verspreid over het plangebied geplaatst. De losse cameraval werd in een open opslagschuur in het midden van het plangebied geplaatst. De struikrover is in de groenstrook op de noordelijke grens van het plangebied geplaatst. De cameraval en struikrover werden zes weken in het veld geplaatst, van 25 mei tot 17 juli 2022, waarbij tussentijds de batterijen eenmaal werden vervangen. Tijdens deze drie veldbezoeken werd er ook uitvoerig gezocht naar sporen. Onderstaande afbeelding laat de locaties van de cameravallen zien.

Topografische kaart van het plangebied met de locatie van de losse cameraval (blauwe ster) en de struikrover (gele ster).

5 Resultaten

5.1 Sporen

Tijdens de veldbezoeken zijn geen sporen van marters in het plangebied aangetroffen. Wanneer een verblijfplaats van een steenmarter in het plangebied aanwezig is zijn sporen over het algemeen zeer eenvoudig te vinden, waardoor het niet waarschijnlijk is dat er een verblijfplaats van de steenmarter in het plangebied aanwezig is. Tijdens dit sporenonderzoek werden ook de open schuren volledig gecontroleerd. Hier werden geen sporen gevonden. Er werden enkel uitwerpselen van egels en muizen gevonden, welke soorten later ook op de cameravallen werden teruggezien. Sporen van de bunzing, hermelijn en wezel, ook al moeilijker te vinden, werden ook niet aangetroffen.

5.2 Camera's

5.2.1 Losse cameraval

Bij de losse cameraval werden voornamelijk houtduiven waargenomen. Dit omdat in de open schuur een nest van de houtduif aanwezig was. Verder werden ook enkele andere vogels, zoals de merel en de koolmees op de camera vastgelegd. Na bijna vijf weken, op 1 juli 2022, werden echter enkele foto's van een steenmarter gemaakt die probeert bij het nest van de houtduif te komen (zie onderstaande afbeelding). Buiten deze dag is de steenmarter niet meer waargenomen. De bunzing, hermelijn en wezel zijn op de losse cameraval helemaal niet waargenomen.

Steenmarter in de open schuur.

5.2.2 *Struikrover*

De struikrover heeft voornamelijk beelden van de egel en de huismuis vastgelegd. Verder werden ook enkel foto's genomen van de koolmees, het konijn, een huiskat en een ekster. Op 20 juni 2022 werd ook één foto gemaakt van een steenmarter. Buiten deze dag is de steenmarter niet meer waargenomen. De bunzing, wezel en hermelijn zijn niet in het plangebied waargenomen.

Steenmarter in de groenstrook in het noorden van het plangebied.

5.2.3 *Interpretatie van de resultaten*

De bunzing, hermelijn en wezel zijn gedurende de hele onderzoeksperiode niet waargenomen. Ook zijn er geen sporen van deze soorten gevonden. Het is daarom redelijkerwijs uitgesloten dat het plangebied deel uitmaakt van het essentieel leefgebied van deze soorten.

De steenmarter is in totaal op twee dagen met de cameravallen vastgelegd. Tijdens de sporenonderzoeken zijn geen sporen van de steenmarter gevonden. Dit duidt er op dat de steenmarter wel incidenteel het plangebied gebruikt als deel van zijn leefgebied, maar geen verblijfplaats in, of direct rondom, het plangebied heeft. Het leefgebied van een steenmarter is erg groot en hij heeft vaak meerdere verblijfplaatsen in dit leefgebied. Het plangebied heeft een relatief klein oppervlak en wordt maar incidenteel gebruikt door de steenmarter. Het is daarom uitgesloten dat met de voorgenoemde plannen essentieel leefgebied van de steenmarter verloren gaat.

6 Conclusie en advies

6.1 Ontheffing Wet natuurbescherming nodig?

In het plangebied is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van essentiële elementen van steenmarter, bunzing, wezel en hermelijn. In het plangebied werden geen essentiële elementen voor deze soorten gevonden. Met de geplande werkzaamheden gaan er dan ook geen essentiële elementen voor deze beschermde dieren verloren. Voor bovengenoemde beschermde dieren hoeft dan ook geen ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd te worden en hoeven er geen mitigerende maatregelen genomen te worden. Wel dient te allen tijde rekening gehouden te worden met broedende vogels en de zorgplicht.

6.2 Broedperiode en zorgplicht

De zorgplicht van de Wet natuurbescherming is altijd van toepassing. Iedereen moet voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door de werkzaamheden te verrichten buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen). Ook kan er gefaseerd worden gewerkt om dieren de kans te geven om te vluchten.

Verder kunnen bij (de start van) werkzaamheden in de broedperiode, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Als dit leidt tot aantasting van de gunstige staat van instandhouding van deze vogelsoort, is een dergelijk nest strikt beschermd volgens de Wet natuurbescherming. De broedperiode loopt globaal van half maart tot half augustus. Er is hiervoor geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Wet natuurbescherming. Wij adviseren daarom om de werkzaamheden buiten de broedperiode te starten.

6.3 Vervolgstappen

- Houd rekening met broedende vogels;
- Houd rekening met de zorgplicht.

Geraadpleegde literatuur

Bouwens, S. 2017. Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming. Provincie Noord-Brabant. Zoogdiervereniging, rapport 2017.32.

Ministerie EZLI. 2012. Memorie van toelichting bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk.

Ministerie EZ. 2015. Memorie van antwoord bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Netwerk Groene Bureaus, Definitielijst Netwerk Groene Bureaus 2020, 16 januari 2020.

SAB, 2021. Quick scan natuur. Winterswijk, Jachthuisweg 6. SAB, Arnhem.

Veldman, J., Troost, C., Klink, A., 2021. Brochure Soortenbescherming in Overijssel – Bunzing, egel, hermelijn en wezel. Provincie Overijssel, Zwolle.

Websites:

www.bij12.nl

www.ndff.nl

www.rijksoverheid.nl

www.sovon.nl

www.vogelbescherming.nl

www.wetten.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.vlinderstichting.nl